18074

శ్రీమద్ధన్వంతరయేనమః.

యుర్వేదాంగ శల్యతంత్రము.

(దాని నభ్యసించుక్రమము.)

ప్రథమభాగము.

PRESENTED BY

Dr. V. T. SESHACHRIYA, R. L. M. P.

VETAPALEM.

చెన్నపురి ఆయుర్వేదకాలేజ్ ప్రిన్సిపాలును,

చెన్నపురి ధర్మ ఆయుర్వేద వైద్యశాలా ప్రధాన చికిత్సకులును,

శ్రీమత్పంచమజార్జి సార్వభౌమునిచే ప్రదత్తమగు

"వైద్యరత్న" బిరుదావళీ విరాజమానులు

నగు

ఆయుర్వేదమార్తాండ, భిషఙ్మణి

ండిత డి. గోపాలాచార్యులు, ఎ. వి. ఎస్.,

గారిచే విరచితము.

SRI SARASWATANIKETANAM,

V E T A P A L E M.

[ప్ర–కాపిరైటు.] ౧౯౧౪. [వెల అణాలు ౪.

18074

18074

వైద్యరత్న, పండిత డి. గోపాలాచార్యులు వారి స్వీయ

చెన్నపురి :

ఆయుర్వేద ముద్రాయంత్రమున ముద్రింపంబడి

౧౨, తంబుశెట్టివీధియందుఁగల

ఆయుర్వేదకలాశాలాభవనమున ప్రకటింపంబడియె.

వైద్యరత్న పండిత డి. గోపాలాచార్లు,
ఏ. వి. ఎస్. అండ్ ఏ. ఎమ్. బి.

విజ్ఞాపనము.

మహాశయులారా! ఇయ్యది మొట్టమొదట 1913 ఏప్రియల్ 18-19-వ తేదులయందు రాజమహేంద్రవరమున జరిగిన యాంధ్రసాహిత్య పరిషత్తుయొక్క- ద్వితీయ సాంవత్సరిక సభయందు తత్సభికుల కోరికచే సంగ్రహముగ వ్రాసి చదువబడినది. తరువాత నాపరిషత్తువారి పత్రికయందు ముద్రింపబడిన యీయుపన్యాసమును చదివినవారలనేకులు ఈ విషయమును యింకను విపులముగ జేసి వ్రాయవలసినదనియు నట్లు జేసినచో మనపూర్వుల శల్యతంత్ర నైపుణ్యము నెరుగుటకును ఆయుర్వేద విద్యార్థులావిద్యావిషయమున ననేక నూతనాంశములు దెలిసికొనుటకును అవకాశము కలుగునని చాల సారులు నియమించుచుండుటచే వారి కోరిక ననుసరించి ఆయుర్వేదాంగ శల్యతంత్రమునందు దానినభ్యసించు క్రమమును విపులముగవ్రాసి ప్రథమ భాగముగ యీ గ్రంథమాలయందలి నాలవగుచ్ఛముగ ముద్రింపించితిని. మరియు నిట్లే ఆయుర్వేదీయ శల్యతంత్రమునకు ప్రధానాంగములగు యంత్రములు, శస్త్రములు, క్షారదాహకర్మములు వీనిచే సాధితములగు ప్రసవ చికిత్స మొదలగు శస్త్రచికిత్సోత్కృష్టతను వేర్వేరుభాగముగ వ్రాసి యచిరకాలములో ముద్రించదలచినాడ. వెండియు నీభాగములను రాజయక్ష్మచికిత్సక విశారదులలో నగ్రగణ్యతనుబొంది ప్రకృత మాంగ్లద్వీపమున మెండిపు పర్వతములయందు (Mendip Hiils) రాజయక్ష్మకు వాతాతపిక చికిత్సాకుశలతచే (Open air treatment) బహుజనారోగ్యమును గలుగంజేయు నస్మత్ప్రియమిత్రులగు డాక్టర్ సి. ముత్తు యం. డి. వార్ల కోరికచే శీఘ్రకాలములోపలనే సర్వదేశీయులకుపయోగమగునట్లు ఆంగ్లభాషయందుకూడముద్రించుచున్నాడ.

దీనివలన వేదకాలము మొదలు వాగ్భటకాలమువరకు మనదేశమున శల్యతంత్ర మెట్లభివృద్ధినందినదియు అప్పటి విద్యార్థులెట్లభ్యసించుచుండినదియు దెలియ గలదు, ఇక నిందలి విషయవిశేష పరిజ్ఞానభారమును పాఠకులపై విడచి యింత టితో విరమించుచున్నాడను.

25-5-14.
ఆయుర్వేదాశ్రమం
మదరాస్.

డి. గోపాలాచార్యులు.

ఆయుర్వేదాంగ శల్యతంత్రము.

దాని నభ్యసించు క్రమము.

ఆయుర్వేదము. దానివిభాగములు.

ప్రాణికోటికి సంభవించు శారీరకాగంతుకము లనెడి వ్యాధులను దొలఁగించుటకై జగన్నిర్మాత యగు నాపరమపురుషుఁ డాయుర్వేదమును గల్పించె. ప్రజల నాగరకత ననుసరించి క్రమముగ నభివృద్ధిచెందిన యీయాయుర్వేదము వివిధచికిత్సల సౌకర్యమునకుఁగాను

1. శల్యతంత్రము = Science of Surgery.
2. శాలాక్యతంత్రము = Surgery of Eye, Nose, Throat &c. Ear diseases.
3. కాయచికిత్స = General Treatment.
4. భూతవిద్య = Demoniacal (Mental) Diseases.
5. కౌమారభృత్యము = Management of Children.
6. అగదతన్త్రము = Toxicology.
7. వాజీకరణతంత్రము = Science of Aphrodisiacs.
8. రసాయనతంత్రము = Science of Alterative tonics.

అని యెనిమిదిభాగములుగ దివ్యజ్ఞానసంపన్నులగు మహర్షులచే విభజింపఁబడియెను. అందు శల్యతంత్ర (శస్త్రచికిత్స) మెల్లతంత్రములలోఁ బ్రధానభాగమై యున్నది.

అనేకప్రకారాకారములగు శల్యములు శరీరమునఁ బ్రవేశించురీతి, వానిస్థితి, గమనము, బైటకు వెడలించు నుపాయములు, వానికావశ్యకములగు యంత్రములు, శస్త్రములు, వాని నిర్మాణము, ఆకృతి, పదను మొదలగునవియు, స్రావ, వర్ణ, గంధ, దోష, ఉపద్రవాది భేదములతోఁగూడిన శారీర కాగంతుక వ్రణముల విజ్ఞానంబును, ఆయారోగ భేదముల ననుసరించి కనపఱచబడిన శస్త్రచికిత్సాభివృద్ధియు, అక్రమప్రసవాదులయందలి శస్త్రచికిత్సా నిపుణతయు, నేత్రశ్రోత్రగళాది శాలాక్యతంత్రమునందలి శస్త్రచికిత్సా కుశలతయు మొదలగు శల్యతంత్ర సంబంధివిషయములను వానియందుఁ జిరకాలమునకుఁ బూర్వము మహర్షులు కనఁబఱచిన గౌరవమును విశదముగఁ బ్రత్యేకముగ వ్రాయఁదలఁచి, ప్రకృతము మహర్షులు శల్యతంత్రము నెట్లు కనుఁగొనినదియు, దాని నెట్లు శిష్యులకుఁ గర్మపథమున బోధించినదియు మాత్రము సుశ్రుతము ననుసరించి సంక్షేపముగ వ్రాయుచున్నాఁడ.

శల్యశబ్దనిరుక్తి. శల్యస్వరూపము.

“ శలతి ఆశు గచ్ఛతి ” అను వ్యుత్పత్తివలన శరీరమున వేగముగను జఱుకుగను బ్రవేశించి సర్వశరీరమునకు బాధను గలిగించెడి వస్తువునకు “శల్యము” (బాణము)” అని పేరు.

అథర్వణవేదమున శల్యశబ్ద మనేకస్థలముల భిన్నభిన్నార్థములయందుఁ బ్రయోగింపఁబడియున్నను విషదిగ్ధమగు బాణమనునర్థమందు అనేకముగ వినియోగింపఁబడియున్నది.

(అథర్వణవేద. కా. 4. పే. 542. 543.)

మఱియు సుశ్రుత (సూ. 26 అ) మున, సన్నని ముఖములుగలిగి, చురుకుగ లోన వెంటనే ప్రవేశించి ప్రాణములను హింసించెడి లోహమయము “ శర ఏవాధికృతః ” శల్యమని విస్పష్టముగ నున్నది.

శల్యతంత్రమును కనిపెట్టినమార్గము.

పరస్పరజయేచ్ఛచే యుద్ధమందుఁ బ్రయోగింపబడు ననేకాకారములగు శల్యములు (బాణములు) శరీరమునఁ బ్రవేశించి యమిత బాధల గలిగించు. అయ్యవి శరీరమునఁ బ్రవేశించు మార్గములను, వాని యునికిని, వాని గమనములను, పరిణామములను దెలిసికొనుటకుఁగాను, అంగప్రత్యంగాది భేదములుగల శారీరశాస్త్రము నభ్యసించిరి. అనంతరము వాని బాధలను దొలఁగింప ననేకోపాయముల నరయఁ బ్రయత్నించిరి. అందు విశేషోపాయంబులగు యంత్రశస్త్రములం గనుంగొనిరి. పిమ్మట శల్యముల యాకృతిభేదముల ననుసరించి కంకముఖము, సింహాస్యము మొదలగు యంత్రభేదములను, మండలాగ్రము, కరపత్రము, వృద్ధిపత్రము, వేతసపత్రము మొదలగు శస్త్రములను, జలూక, అయస్కాంతము, సూర్యకాంతము మొదలగు సాధనములను దెలిసికొనిరి. పైనిఁ జేర్కొనఁబడిన యంత్ర శస్త్ర సామగ్రిచే శరీరమునఁ బ్రవేశించి బాధచేయు శల్యమును బైటికి వెడలించుటకై ఛేదనభేదనాది శస్త్రకర్మములం గనిపెట్టిరి.

శస్త్రచికిత్సావిధానమునందు శరీరమున బ్రవేశించిన "శల్యము" అనువస్తువును వెలికిదీయుట కారంభింపఁ బడినదియగుట చేతనే "శల్యతంత్ర" మని యాయుర్వేదమున మహర్షులు వ్యవహరించిరి. క్రమాగతమగు శస్త్రచికిత్సాకుశలతచేత శరీరమున గ్రుచ్చుకొని బాధను గలుగజేయు ఇనుపతునకలు, దంతములు, ఎముకలు, రాతినలుసులు, ముండ్లు మొదలగు వానిని గూడ శల్యములనియే వ్యవహరించిరి. మరియు వాతాదిదోషములయొక్క యాధిక్యముచేత శరీరమునఁ బుట్టి శస్త్రాదులచే నివారింపందగిన విద్రధి మొదలగు వ్యాధులనుగూడ శల్యమనిరి. వెండియు, మఱికొందఱు మనశ్శరీరములకుఁ బాధను గలిగించెడి వాతాదిదోషములచేఁబుట్టు సామాన్యవ్యాధులను గూడ శల్యమని నుడివిరి. ఈరీతిఁ గ్రమప్రాప్తమగు జ్ఞానగరిమచే శల్యశబ్దమును శరీరమునకుఁ గలుగు సామాన్య బాధలయందు వినియోగించినను, శల్యతంత్రజ్ఞులగు ధన్వంతరి మొదలగువారు వెలుపలనుండి శరీరములోఁ బ్రవేశించిన బాణములనే శల్యశబ్దముచే వ్యవహరించిరి.

చరిత్రకారుల యాశయము.

ఆదియందు గ్రీక్ దేశీయ లీజిప్టు మతగురువుల వలన నార్యుల వైద్యశాస్త్రమును గ్రహించిరా? లేక అలెగ్జాండరు దండయాత్రకుఁ బిమ్మట గ్రీకుదేశీయుల వలన నార్యులే వైద్యశాస్త్రమును సంపాదించి చరక సుశ్రుతాది వైద్య గ్రంథముల

రచించి, కాయ శస్త్రచికిత్సలను మహోన్నత పదవికిఁ దీసికొనివచ్చిరా? యనువిషయము చర్చలో నున్నట్లు చరిత్రకారులు వ్రాయుచున్నారు.

చరిత్రకారుల సిద్ధాంతము.

డాక్టరు వైజు అనువారు తన "ఆసియాయీల యౌషధ చరిత్ర (History of Medicine among the Asiatics) మను గ్రంథమున మొదటి యూహనే రూఢిపఱచియున్నారు.

హిపక్రేటిస్ (Hippocratese) అనువారి సంగ్రహముల యందలి వైద్య పద్ధతులను గూర్చినవిషయములు విఖ్యాత శల్యతంత్రమను సుశ్రుతములోని విషయములతో సరిపోవుచున్నవనియు, మహర్షులచేఁ గనిపెట్టబడిన శస్త్రచికిత్సలు సుశ్రుతమున వర్ణింపఁబడినవనియు, ఇట్టి ఘనకార్యనిర్వాహణము ఋషిపుంగవుల వలననే యుద్భవించె ననియు, అలెగ్జాండరు దండయాత్ర కాలమునకే పూర్వదేశీయులగు నార్యులు కాయ శస్త్రచికిత్సలయందమేయమైన జ్ఞానముగలవారై యపారమైన ఖ్యాతిని వహించి యుండిరనియు మొదలైన సంగతులను చరిత్రకారులు (Strabo & Arrian) చెప్పియున్నారు.

కాన శస్త్రవైద్యశాస్త్ర జ్ఞానముగల వారిలోఁ వైదికాలిక జ్ఞానులగు మహర్షులే ప్రాథమికులని చెప్పవలయును.

యజుర్వేద. కాం. ప్ర. మం

శల్యతంత్ర ప్రాచీనత.

యజ్ఞస్యశిరోచ్ఛిద్యత. 6 - 4 - 9

తస్మా అక్షినాసత్యా...
సద్యోజంఘాం ఆయసీం
విశ్పలాయై
} ఋ 1-8-186-116

ఇత్యాది మంత్రబోధితమగు యజ్ఞశిరస్సంధాన, జంఘాసంధానాఽక్షిసంయోజన రూపమగు నాశ్వినేయుల శస్త్రచికిత్సాకుశలత ఋగ్వేదాదులయందుఁ గనఁబడుటచేత శస్త్రచికిత్సయొక్క ప్రాచీనత వ్యక్తమగుచున్నది. పౌర్వాపర్యమును గూర్చి చర్చించు నవనాగరకులగు కొందఱు చరిత్రకారులు ఋగ్వేదాదులయందు విస్తరిల్లియు మంత్రపూర్వకముగా నుండుటంబట్టి యా శస్త్రచికిత్సల ప్రాచీనతను గురించి యవగతము చేసికొనలేకుండుట విశేషాంశముగాదు.

దేవవైద్యులనంబరగు నశ్వినీదేవతల శస్త్రచికిత్సా కుశలతను విశేషముగ ఋగ్వేదాదులయందుఁ బొగడుటచే శస్త్రచికిత్స వైదికయుగమున నధికముగ వ్యాపకములో నున్నట్లు తెలియుచున్నది.

శల్యతంత్ర పరంపర అభివృద్ధి.

కాయచికిత్సయందగ్రగణ్యతను వహించిన "అగ్నివేశ, ఆత్రేయ" మతానుయాయి యగు చరకుఁడు తనగ్రంథమునందుచికిత్స 25-వ అధ్యాయమున

1. పాటన = Excising.
2. వ్యధన = (Puncturing) venesection.
3. ఛేదన = (Cutting deep) amputation.
4. లేఖన = Scraping (as in granulation of the erplids.)
5. ప్రచ్ఛన = Scarifying.
6. సీవన = Sutaring (joining the edges of gaping wounds.)

ములను శల్యకర్మ భేదముల నాఱువిధములుగఁ జూపుటచే వారి కాలమున శల్యతంత్రమభివృద్ధిని బొందినట్లు తెలియుచున్నది. పిదప ఔపధేనవ, ఔరభ్రి, పుష్కలావత, కరవీర, మార్కండేయ, పరాశర, ధన్వంతరి ప్రభృతి శల్యతంత్రజ్ఞుల మతముల ననుసరించిన సుశ్రుతుఁడు తన గ్రంథమున చరకునికంటె "ఆహార్య (Extracting foreign substances) విస్రావ్య (Evacuating fluids)" ములను రెండు విధములగు శల్యకర్మముల నధికముగఁజేర్చి యెనిమిదియని చెప్పుటచేత చరకాచార్యుల కాలమునకంటె సుశ్రుతుని కాలమున శల్యతంత్ర చికిత్సలు మిక్కిలి యభివృద్ధిలోనున్నట్లు తేటఁబడుచున్నది. పిమ్మట వాగ్భటుఁడు తన "అష్టాంగసంగ్రహ" మను వృద్ధవాగ్భటమున సూత్ర 34 అధ్యాయమునసుశ్రుతులుచెప్పిన యెనిమిది శస్త్రకర్మములు గాక ఉత్పాటన (Removing en mass) కుట్టన (Wet cupping) మథన (Scraping the nose) ఉద్ధరణ (Drawing or pulling out) ములను కర్మముల నాలిగింటి నధికముగఁజేర్చి మొత్తమున శస్త్రకర్మములు పదిరెండనియు

పిదప తన యష్టాంగహృదయమున శలాకచే జేయదగిన దాహకర్మము (Cauterising) నుకూడ జేర్చి పదిమూడు శస్త్రకర్మము లనియు నిరూపించి యున్నాడు. మఱియు నీశస్త్రకర్మమున కుపయోగించెడు శస్త్రములను సుశ్రుతాచార్యులు వక్కాణించిన యిరువదిగాక శలాక, కర్తరి, సర్పవక్త్రము, కర్ణవ్యధనసూచి, సూచీకూర్చము, ఖజము, అను నీయాఱింటి నధికముగ వృద్ధవాగ్భట సూ 34 అధ్యాయమునఁ గనబరచుచు తన యష్టాంగహృదయమున బంధనములలో "ఉత్సంగ"అను బంధనము నధికముగ దెలుపుటచేతను సుశ్రుతుల కాలమున కంటె వాగ్భటులఁ కాలమునఁ గ్రమాగతమగు జ్ఞానగరిమచే శల్యతంత్ర చికిత్సలు వానిసాధనములు మిక్కిలి ప్రచారములో నున్నట్లు తెలియుచున్నది. అనంతరము "ఉగ్రాదిత్య" ప్రభృతులు సుశ్రుతాది మతముల ననుసరించియే శల్యతంత్రముల నభివృద్ధికిఁ దెచ్చినట్లు దెలియుచున్నది.

శల్యగమనము.

పైఁ బేర్కొనంబడిన శల్యములు పలువిధ కారణములచే శరీరమున వంకరగను, సరిగను, అడ్డముగను, ఊర్ధ్వముగను, క్రిందుగను, గ్రుచ్చుకొనును. ఈ అయిదింటిలో మున్ముందు యేవిధముగ గ్రుచ్చుకొనినను అదేస్థలమున నుండుటయు లేక నైదువిధములగు గమనములుగ మారుటయుఁ గూడగలదని దెలిసికొనిరి.

శల్యముయొక్క యునికి.

ఏప్రదేశము, వాపు, వేదన, ఎడతెగక నెత్తురుకారుట, పొక్కులతోఁ గూడి బుడ్డవలె పైకి పుటకరించి కలుషమై మృదువగు మాంసము కలిగిన వ్రణముతోఁకూడియుండుట అనుగుణముల గలిగియుండునో ఆప్రదేశము ప్రాయికముగ శల్యయుక్తమని దెలిసికొనుచుండిరి.

శల్యవిశేషజ్ఞానము.

మిక్కిలి కఠినమై విశాలమైన శోఫ (వాపు) తోఁగూడి స్వభావ వర్ణరహితమైన చర్మ ప్రదేశము గలుగునపుడు శల్యము చర్మగతముగను, శల్యము ప్రవేశించినమార్గము పూడక, ఒత్తిడిచే నతిబాధయు, వాపు హెచ్చుటయు, పండుటయు, మంటలతోఁకూడి యుండుటయు కలిగినపుడు శల్యము మాంసగతముగను, పైలక్షణములతోఁగూడి వాపులేకయుండిన శల్యము పేశ్యంతర్గతముగను, (కండరముల మధ్యజేరుట) నరములయొక్క సంక్షోభము, నరములు బిగిసికొనుట, ఆక్షేపకాది వాతవేదనలు కలుగుట, ఇవికలిగిన శల్యము స్నాయుగతముగను, వాపుతో కూడిన సిరలు కలిగిన శల్యము సిరాగతముగను, ఆయా స్రోతస్సులయొక్క వ్యాపారములకును గుణములకును హాని కలిగిన శల్యము స్రోతోగతముగను, హృచ్ఛలనము గలిగి, ఒడలినొప్పులతోఁకూడి ధమనులయందలి రక్తము నురుగుతోను, శబ్దముతోను బయలువెడలుచుండిన శల్యముధమనీ

గతముగను, అధికమైన సంక్షోభముతోఁ గూడిన యెము కలవలన శల్యము అస్థ్యంతర్గతముగను, వాపు అనేకవిధము లైన వేదనలు వీనివలన శల్యమస్థిగతముగను, అటులనే సంధులవ్యాపారములు నశించిన శల్యముఁ సంధిగతముగను, కడుపుబ్బరము వ్రణముఖమున అన్నము మూత్రము మలము యివి కనుపడుచుండుటవలనను విశేషమగు కోష్ఠవేదనల వలనను శల్యము కోష్ఠగతముగను తెలిసికొనియుండిరి. మరియు చర్మము మొదలగు వానియందు గ్రుచ్చుకొనియున్న శల్యములను ఆయా స్రావవిశేషములచేఁ గనుగొనియుండిరి.

సందిగ్ధశల్యజ్ఞానము.

శల్యములు కారణాంతరములచే లోనఁబ్రవేశించినది కూడ తెలియని సమయవిశేషములయందు అభ్యంగ, స్వేద, మర్దనములవలన క్రమముగా నెఱుపు, శూలము, దాహము, క్షోభము యివి కలిగినను, నేయి పోసినప్పుడింకిపోయినను, చందనాది లేపములు శీఘ్రముగా నెండిపోయినను చర్మనష్టమైన శల్యముకలదని దెలియందగు. మాంసనష్టమగు శల్యమును వమన విరేచనాదులచే కలుగు కృశత్వము వలననగు శైథిల్యముచేతను, వేదనారూపమగు అనేకవిధములైన క్షోభములవలనను, యెరుపు మొదలగువానివలనను గుర్తింపవచ్చును. ఇటులనే కండరము, అస్థిసంధి, కోష్ఠము వీనియందు నష్టమైనశల్యము మాంసనష్టమువలెనే గుర్తింపవచ్చును. అస్థులయందు నష్టమగు

శల్యమును ఆయానరముల యభ్యంజనము, స్వేదము, బంధనము, పీడనము, మర్దనము, చాచుట, ముడుచుట అనువాని వలన తెలియవచ్చును. స్నాయు, సిరా, స్రోతో ధమనుల యందు శల్యము • నష్టమైయుండునపుడు రోగిని విరిగినచక్రములుగల బండిపైనెక్కించి మెరకపల్లములుగల మార్గమున నాబండిని వడిగానడిపించిన అప్పటి త్రొట్రుపాటుచే కలుగు క్షోభమునుబట్టి శల్యము నెఱుంగదగును. ఊపిరిపుచ్చుట ప్రాణాయామము మొదలగు సంరభమును కలిగించు వ్యాపారములచే శల్యనష్టస్థానమును బాధవలన సామాన్యముగ తెలియవచ్చును. మరియు గుండ్రముగను, విశాలముగను, చతుష్కోణముగను, త్రిపుటముగను ఉలడునదియునగు వ్రణాకారముచే శల్యనష్టస్థానమును నిశ్చయింపవచ్చును. అని యిట్లు సందిగ్ధ శల్యజ్ఞానము నేర్పరచిరి.

శల్యాకర్షణోపాయము.

శల్యములను ఆకర్షించెడి యుపాయములు ప్రతిలోమములనియు, అనులోమములనియు రెండు తెఱంగులనుండును. శరీరమున శల్యముప్రవేశించినట్లె లాగిన అనులోమాకర్షణమనియు, తత్ప్రవేశమునకు ప్రతికూలముగ లాగిన ప్రతిలోమాకర్షణమనియు జెప్పబడును. అడ్డముగాదిగిన శల్యము నెత్తునపుడు ఛేదించియూడదీయుట సుఖకరముగాన మాంసాదులనుఛేదించి తీయవలయును. వక్షస్థలము, గెజ్జలు, కక్షము, పార్శ్వము వీని

యందు తగులుకొనిన శల్యమును, గొప్పముఖముగల శల్య
మును, ప్రతిలోమమగు శల్యమును, పైకినుబికియుండకుండు శల్య
మును ఛేదించి తీయఁగూడదు. శల్యము నూడఁబెఱికిన ప్రాణ
మును హరించునెడలను, నిరపాయమై నష్టమైనపుడును శల్యము
నాకర్షింపదగదు. చేతితో లాగదగిన శల్యమును చేతనే లాగవల
యును కాని కంకపత్త్రాదులచే నూడబెఱకరాదు. తద్భిన్నములగు
కనుబడుచుండు శల్యములను సింహముఖము, మకరముఖము,
అహిముఖము మొదలగు యంత్రములచే లాగవలయును. కను
బడకుండు శల్యములు వ్రణానులసంస్థానముచే దెలియదగియుం
డును గాన కంకముఖ, భృంగముఖ, వాయసముఖాది శస్త్ర
ములచే నూడబెఱకవచ్చును. చర్మ, సిరా, స్నాయు, మాంస
ములయందుండు శల్యముల సందంశములచే లాగవలయును.
లోతై త్వగాది గతమగు శల్యమును సందంశముచే గాక
తాలయంత్రముచే నెత్తవలయును. రంధ్రమందుండు శల్య
మును నాడీయంత్రముచే నాకర్షింపవలయును. వ్రణమును
శస్త్రముచే మొదట ఛేదించి రక్తము లేకుండఁ జేసి స్నేహవిధి
యందు జెప్పబడినచొప్పున ఘృతముచే చెమర్పించి పట్టెనిఁగట్టి
స్నేహవిధియందు జెప్పబడినచొప్పున ఉష్ణోదకాదులచే నుప
చారము జేయునది. సిరలయందుగాని స్నాయువునందుగాని
తగులుకొనిన శల్యమును శలాకచేగదల్చి శస్త్రముచే నాకర్షిం
పవలయును. హృదయమునందు శల్యముండుతరి చల్లనినీళ్లచే

రోగిని త్రాసము (భయము) గలవానిగా జేసి శల్యము స్థలాంత
రమునందించి వీలునుబట్టి శల్యము నాకర్షింపవలయును. చిక్కైన
స్థానమునుండి దురాకర్షమైయుండు నితరస్థానగతశల్యములను
గూడ నిటులనే స్వమార్గమునందించి లాగవలయును. కష్టమై
దృఢముగా శల్యము నాటుకొనినపుడు బలవంతులగు భృత్యు
లచే బిగియఁబట్టించి కంకపత్త్రాదులచే శల్యము నూడబెఱక
వలయును. కర్ణములుగల శల్యముల కర్ణములను కత్తరించి
వానిని లాగవలయును. లేక నాడీయంత్రముచే నూడదీయ
వచ్చును. కర్ణరహిత శల్యములను ముఖమును తెఱచి ఋజు
వుగ నుండునట్లు జేసి అయస్కాంతముచే నాకర్షింపవచ్చును.
పక్వాశయము నందియుండు శల్యముల విరేచనసాధనముచే
బయలువెడలింపవచ్చును. శల్యము కంఠస్రోతస్సున జిక్కినపుడు
నూలును తామరకాడచే గంఠమునందు బ్రవేశపెట్టి బిస
మా శల్యమును గ్రహించినతరువాత వానిరెంటిని సమముగ
నెత్తవలయును. లక్కపుడక కంఠస్రోతస్సున లగ్నమయ్యేని
అగ్నితప్తమగు శలాకను నాడీయంత్రముచే లోఁ బ్రవేశపెట్టి
దాని నాకర్షింపవలయును. ఇతరములగు (లక్కతో సంబం
ధములేని వెదురుపుల్ల మున్నగు) శల్యము లచ్చట తగు
ల్కొనిన లక్కఁబూసి అగ్నితప్తమైయుండు శలాకను నాడీ
యంత్రముచే లోపలికెక్కించి దానిచే నాకర్షింపవలయును.
మత్స్యాదులముండ్లు మొదలైనవి భోజనసమయమున కంఠ

స్రోతస్సున లగ్నము లయ్యేనేని వెండ్రుకలచుట్టకు నూలు కట్టి దానిని వమనద్రవ్యములు చేర్చబడిన ద్రవపదార్థములతో గొంతులోనికి చేర్చవలయును; అప్పుడు వమనముతో వెడలు నాముల్లు వెండ్రుకలబంతిని బట్టినప్పుడు నూలుచేలాగి అట్టి శల్యము నాకర్షింపవలయును. నోటియందుగాని ముక్కునగాని శల్యము లగ్నమై ఆమార్గమున బయలువెడలింప నశక్యమయ్యేనేని ఉపాయాంతరములచే కోష్ఠమునందించి వెడలింపవచ్చును. గడ్డిముల్లు కంఠదేశమున లగ్నమగునపుడు జలపానముచేగాని మూపున తట్టుటచేగాని కోష్ఠమునందించవలయును. కంటినిగాని వ్రణమునుగాని పొందియుండు శల్యమును పట్టు, ప్రత్తి, కుంచె, జలము వీనిలో వీలైనదానిచే వెడలించవలయును. నదీతటాకాదులయందుపడినపుడు నీరు కర్ణమందు ప్రవేశించి శల్యమువలె బాధించునపుడు చేతితోనలిపి నూనెను పోయవచ్చును. లేదా క్రిందకువంచి చేతితో మెల్లగమోదవచ్చును. మరియు శృంగాదులచే నీటినిపీల్చవచ్చును చీమలు కీటకములు మొదలగునవి కర్ణమున ప్రవేశించినపుడు ఉప్పునీటితోగాని సుఖోష్ణమగు శుక్తము (మద్యభేదము)తోగాని చెవినినింపవలయును. అంతట నా కీటాదులు జచ్చినపిదప బయలువెడలించవలయును. లక్కసంబంధమైనట్టియు ధాతు సంబంధమైనట్టియు శల్యములు దేహజమైన ఉష్ణముచేతనే కొంతకాలమునకు కఱిగిపోవును. మృద్, వేణు, దారు, శృంగ, అస్థి, దంత, ఉపల వికారములగు

శల్యములు దేహోష్మముచే నశింపవు. శల్యములును అవి తగుల్కొను ప్రదేశములును వానినెత్తు యంత్రములును అనేక తెఱంగుల నుండునుగాన బుద్ధిమంతుడు శల్యమునెఱింగి తరువాత సింహ కంకముఖాది యంత్రములయొక్కయు అర్ధచంద్ర, అర్ధధారాది శస్త్రములయొక్కయు సహాయముచే ముందు చెప్పబడు భేదనచ్ఛేదనాది క్రియల నాచరించి వెడలించనగు.

శారీరశాస్త్ర జ్ఞానము.

ముందు చెప్పఁబడినచొప్పున శరీరమునఁ జొచ్చిన శల్యములు వానిస్థితి గమనము మొదలగునవి శరీరమునందలి యంగప్రత్యంగాది జ్ఞానములేకయే తెలియుట దుర్లభముగాన నామార్గములం దెలిసికొను రీతిని ఉపాయములను సుశ్రుతుఁడు తన సుశ్రుత శారీర పంచమాధ్యాయమున నీవిధముగ బోధించెను.

శారీరశాస్త్రమందుఁ బరిపూర్ణజ్ఞానమును గోరినయెడల మృతినొందిన మనుజునియొక్క కళేబరమును దృష్టకర్మము (Dissection) నకుఁగాను సిద్ధముచేసి ప్రత్యవయవ విభాగమును బ్రత్యక్షముగఁ బరీక్షింపవలయు.

పరీక్షార్థము నిర్దిష్టమైన మృతకళేబర మతివృద్ధునిదియు దీర్ఘకాల రోగపీడితమును విషాదులచే మృతినొందినదియు గాక సర్వావయవస్ఫూర్తి గలిగి యుండవలయును.

పరీక్షావిధానము.

ముందుగ మృతకళేబరముయొక్క యాంత్రమునందుం (intestines) డెడి పురీషమును వస్తికర్మము (Enema) చేఁ వెడలించి శోధనము జేయవలయును. పిదప ముంజగడ్డి, దర్భ, నార మొదలగు వానిచే నన్ని యవయవములను బాగుగఁ జుట్టి చేపలు మొదలగు నీటిజంతువులు తినకుండగను ప్రవాహమునఁ గొట్టుకొనిపోకుండగను పంజరస్థముగావించి నిశ్చలోదకము గల వాగునందు కుళ్ళుట కుంచవలసినది.

* ఏడుదినములైన తరువాత బాగుగఁ గుళ్లిన శరీరమును బైకిఁదీసి దర్భ, గడ్డి వీనివేళ్లతోఁ జేసిన కుంచెతోఁగాని లేక వెదురు కుంచెతోఁగాని చర్మము,

మాంసకండరములు = Muscles.
సిరలు = Veins.
స్నాయువులు = Nerves.
ధమనులు = Arteries.
ఆంత్రము = Intestines.
యకృత్తు = Liver.
ప్లీహము = Spleen.
హృదయము = Heart.
వృక్కములు = Kidneys.

* మృతకళేబరమందలి విషము (Septic Poison) యొక్క క్రూరతను దగ్గించుటకై బాగుగఁ గుళ్లుట కేడుదినము లుంచుచుండిరని తోఁచెడిని.

పుప్ఫుసము = Lungs.
క్లోమము = Pancreas. ?

మొదలగు నాశయములను అస్థులు అస్థిసంధులు (Joints) మొదలగు త్వగాది (Skin) బాహ్యాభ్యంతరమైన ప్రత్యవయవమును విభజించి బాగుగఁ బరీక్షింపవలయును.

ఈరీతి శారీరశాస్త్రమును జక్కఁగనభ్యసించి బాహ్యాభ్యంతరావయవములను మాటిమాటికిఁ బ్రత్యక్షముగఁ జక్కఁగఁ బరీక్షించి సందేహనివృత్తి చేసికొనవలయును.

శస్త్రచికిత్సాశాలయందు ముందు సిద్ధముగ నుండవలసిన వస్తుసముదాయము.
(Preliminary arrangements for surgical operations.)

శస్త్రములు = Instruments, Lancet etc.
యంత్రములు = Surgical appliances Forceps etc.
క్షారము = Alkali.
అగ్ని = Fire (for cauterisation).
జలూక = Leeches.
శలాక = Probe or Director.
అలాబు = Prepared gourd (for cupping).
జాంబవోష్ఠము = Cauterising instrument.
పిచువు = Cotton.
ప్లోతము = Lint.
సూత్రము = Thread.
పట్టము = Tow.
తేనె = Honey.
నెయ్యి = Ghee.

క్రొవ్వు	= Lard.
పాలు	= Milk.
నూనె	= Oil.
తర్పణము	= Powdered wheat soaked in water.
కషాయము	= Decoctions.
ఆలేపనము	= Medicated plasters.
కల్కము	= Paste.
విసనకఱ్ఱలు	= Fans.
చన్నీళ్లు	= Cold water.
వేడినీళ్లు	= Hot-water.
కాగులు మొదలగు పాత్రలు	= Cauldrons.
కవలిక	= Splints.

మృత్కపాలము (శరావములు మొదలగునవి), కంసము (శేరు కొలతపాత్ర), స్థాలి (చిన్నపాత్రలు), శయనము (మంచములు మొదలగునవి), ఆసనము (పీటలు - కుర్చీలు), మొదలగు పరికరములును, వెదురుపేళ్లు (Skin of Bamboos), స్ఫటికము (కోణయుక్తమగు వస్తువులు Lens), కురువిందపు రాళ్లు (Kuruvinda Stone), కాంతపురాళ్లు (Magnets), గాజుతునకలు (Bits of glass), ఈకు ఆకులు (Leaves of Shatapatra, Sephalita, Goje. etc.), మొదలగు పదార్థములును క్షౌమాది బంధనోపయోగ పదార్థములును, మత్తును గలుగఁజేయు తీక్ష్ణమద్యములును, సంజ్ఞాకర (జటామాంసి వస, మొద

లగు) ద్రవ్యములును, అనురక్తులును దృఢకాయులును సర్వకార్య సమర్థులును నగు సహాయులను, పరిచారికులను సిద్ధముగా నుంచికొనవలయును

మత్తునుగలిగించుట.

శస్త్రకర్మము చేయుటకుఁ గొంతపూర్వ ముచితాహారముల భుజింపఁ జేయవలయును. శస్త్రచికిత్సా జన్యమగు బాధలు తెలియకుండునట్లు బాగుగ మత్తును గలిగించు మద్యములను ద్రాగింపవలయును. శస్త్రకర్మమునకుఁ బూర్వము భుజించుటచేత మూర్ఛ మొదలగునవి కలుగవు. మద్యద్రవ్యముల నుపయోగించుటచే బాధ తెలియకుండును. కాన శస్త్రకర్మమునకుఁ బూర్వము భుజింపఁజేయుటయు మద్యమును ద్రాగించుటయు నావశ్యకములు. 1872 సంవత్సరమున డాక్టర్. సర్. జేమ్సుదొరగారు క్లోరుఫారమును (Chloroform) కనుఁగొనుటకుఁబూర్వమాంగ్లవైద్య విశారదులు కూడఁ బైమార్గముల నవలంబించుచు వచ్చిరి.

ఆయుధములు బట్టుకొను రీతి.

భేదనకర్మమునం దుపయోగించెడు వృద్ధిపత్రము మొదలగు శస్త్రములను బిడిసంధియందుఁ బట్టుకొనవలయును. లేఖ్యకర్మమునందు వృద్ధిపత్రము, మండలాగ్రము నను శస్త్రములను గొంచెము చాపఁబడిన యఱచేతితోఁ బిడికిలియందుఁ బట్టు

కొనవలయును. మఱియు నీరెండుశస్త్రములను బిడియొక్క కొనను బట్టుకొని విస్రావణకర్మము చేయందగు రాజులు, రాజపుత్రులు, ముసలివారు, సుకుమారులు, బాలురు, స్త్రీలు శస్త్రమునకు భయపడువారు వీరలకు విస్రావణకర్మము చేయవలసినచోఁ త్రికూర్చకమను శస్త్రముచేఁ జేయవలయును. వ్రీహిముఖము నుపయోగించునపుడు పిడి నఱచేతియందు నుఱుగుపఱచి యాయుధము నంగుష్ఠప్రదేశినులతోఁ బట్టుకొనవలయును. కుఠారిక నెడమచేతియందు మోపుచేసి బొటనవ్రేలితోఁగాని మధ్యమాంగుళితోఁగాని తట్టవలయును. ఆరా కరపత్రము, ఏషణి వీనిని పిడిదగ్గఱఁ బట్టుకొనవలయును ఇతర శస్త్రముల నుపయోగము ననుసరించి వీలగునట్లు పట్టుకొనవలయును.

అష్టవిధశస్త్రకర్మముల నభ్యసించు మార్గములు.

శిష్యుఁడు శాస్త్రార్థములయందు జాగరూకుఁడైనను దృష్టకర్మములయం దభ్యాసము లేనివాఁడైనచోఁ జికిత్సలం జేయుటయం దనర్హుఁడు గాఁడుగాన గురువు శిష్యుని ఛేదన భేదన లేఖనాది కర్మములయందును దైలాదులచేఁ జేయంబడు వస్తికర్మాదులయందును గర్మపథమున జెప్పంబోవు ప్రకారము సామ్యవస్తువులయందుఁ బలుమాఱు చూపి సుశిక్షితునిఁ జేయవలసినది.

ఛేదనకర్మము. (Incising.)

ఛేదన విశేషములను బుష్పఫలంబు లనంబరఁగు సొర, పుచ్చ, నూగుదోస, బుడమ, పెద్దదోస మొదలగు కాయలను గోసిచూపవలయును. అదేవిధముగ ఉత్కర్తనము, (పైకికోయుట) పరికర్తనము (దిగువకుకోయుట) మొదలగువానినిఁ గూడ బోధింపవలసినది.

భేదనకర్మము. (Excising.)

భేద్యకర్మమును నీరునింపిన తిత్తులనుగాని మృతజంతువుల మూత్రకోశములనుగాని జిగురువస్తువులతోఁ, లేక పలుచనైన బురదతో నింపిన తోలు తిత్తులనుగాని చీల్చి చూపవలయును.

లేఖనకర్మము, (Scraping.)

లేఖ్యకర్మములను రోమయుక్తమగు చర్మమునం దనులోమ విలోమభేదముల నెఱింగి గీకిచూపవలసినది.

వేధనకర్మము. (Venesection.)

వేధ్యకర్మము మృతజంతువులయొక్క సిరలను కలువకాడలు మొదలగు వానిని వేధించి (Blood-letting) చూపవలయును. ఇయ్యది కేవలము జలోదరము, మూత్రవృద్ధి మొదలగువానియం దుపయోగింపందగదు.

ఏష్యకర్మము. (Probing.)

ఏష్యకర్మమును బురుగు తినిపోయిన బెజ్జములుగల కొయ్యతొఱ్ఱలయందును వెదురుగొట్టములు తూటికాడలు, తామరకాడలు, ఎండిపోయిన సొరకాయలు మొదలగువాని ముఖ

ములయందును "ఏషణీ" యను శలాక నుపయోగించు విధమును జూపవలయును.

ఆహార్యకర్మము. (Extracting.)

ఆహార్యకర్మము పనస, మారేడు, దొండ మొదలగు ఫలములనుండి గింజలను 'బైటికిఁదీయుటచే నభ్యసింపఁ జేయవలయును. పండ్ల నూడఁదీయుటను జచ్చినజంతువుల పండ్లనూడదీయుటచే నేర్పవలయును.

విస్రావ్యకర్మము. Secreting and (exudating fluids)

విస్రావ్యకర్మమును శాల్మలీఫలకమునందు మైనమును బూసి ప్రతిమలు వ్రాసి యాయాప్రదేశములనుండి చీము మొదలగు వానిని స్రవింపఁ జేయుమార్గములను జూపవలసినది.

సీవనకర్మము. (Suturing.)

మృదువగువస్త్రములను చర్మము మొదలగు వానినిఁగుట్టి సీవనకర్మమును జూపవలసినది:

స్థలభేదమున శస్త్రప్రయోగభేదములు.

కనుబొమ, కణఁత, నొసలు, గండభాగము, కనుఱెప్ప, క్రిందిపెదవి, పంటిచిగురు, చంక, కటి, బొడ్డు, గజ్జ, వీనియందుఁ దిర్యక్ఛేదనము చేయవలయును. అఱచేయి, అఱకాలు, వీనియందుఁ జంద్రమండలాకృతిగాఁ (గుండ్రఁగా) గోయవలయును, గుదము మేఢ్రము వీనియం దర్ధచంద్రాకృతినిఁ (Semilunar incisions) గోయవలయును. పైనిఁజెప్పిన చొప్పున నాచరింపనిచో నాయాప్రదేశములయందలి సిరలు (Veins) ధమనులు (Arteries) తెగి

పోయి క్రమముగ మిగుల బాధను గలిగించును. శీఘ్రముగ మానుట నారంభింపదు. మాంసగ్రంథులను గలుగంజేయును గాన జాగరూకతతో నొనరింపవలయు.

బంధనముల నభ్యసించుట.

బంధనాదికర్మములను గుడ్డలు, మన్ను, కఱ్ఱ, చర్మము మొదలగువానితోఁ జేయబడిన పురుషాకృతి యొక్క కరచరణాదులయందుఁ గట్టుటచే నభ్యసింపవలయును. క్షౌమము, (అవిసినారతో నేసినబట్ట) కార్పాసము (నూలుగుడ్డ), ఆవికము (కంబళి) దుకూలము (నారబట్ట), కౌశేయము (పట్టుబట్ట), పత్త్రోర్ణము (పౌండ్ర మగధదేశమందలి నాగ అను చెట్లనారచే నేయఁబడిన గుడ్డ), చీనపట్టము (చైనాదేశపుఁబట్టుబట్ట), చర్మము (పదునుచేయబడినతోళ్లు) అంతర్వల్కలము (ఒలుపు లేక భుజపత్రి), అలాబుశకలము (సొరకాయపైనితోలు), లతా (తెగడ మొదలగు తీగెలు), విదలము (వెదురు, పేము మొదలగునవి), రజ్జువు (త్రాళ్ళు), తూలఫలము (దూది), సంతానిక (పాలమీఁగడ), వీని నాయావ్యాధులయందు దేశమును గాలమును జూచి యుపయోగింపవలయును.

బంధనభేదములు. (Kinds of bandages.)

కోశ (సంచివలెనుండునది), దామ (మాలాకారము గలది), స్వస్తిక (× ఈరీతి కాక పదాకృతి), అనువేల్లిత (మెలిగలది), ప్రతోలి (మెలికలు గల త్రోవవంటిది), మండల (గుండ్రముగ

నుండునది), స్థగిత (తమలపాకు చుట్టవలె కొనగలది), యమక (జంటగకట్టవలసినది.), ఖట్వా (మంచముగళ్లవంటిది), చినా (గాలిలోఁగదలునట్లుండునది), విబంధ (ఉచ్చువలెనుండునది), వితాన (చాందినివలె నుండునది), గోఫణ (ఆవుకొమ్మువలె నుండునది), పంచాంగి (అయిదుభాగములుగలది) అని బంధనములు పదునాలుగు విధములు. వీని యాకృతులు నామములను బట్టియే తెలియఁబడుచున్నవి.

స్థలవిశేషమున బంధన విశేషములు.

అంగుష్ఠాంగుళి పర్వములయందుఁ గోశబంధమును, ఇరుకైన యవయవములయందు దామమును, సంధులయందును కూర్చకమునను గనుబొమలు, మణిబంధము, చెవులు, స్తనములు మొదలగుప్రదేశముల స్వస్తికమును, గాలుసేతులయం దనువేల్లితమును, మెడయందును మేఢ్రమందును బ్రతోలిని, గుండ్రని చోటులయందు మండలమును, అంగుళ్యగ్రమునను మేఢ్రాగ్రమునను స్థగికను, జంటయగు వ్రణములయందు యమకమును, గణఁతలు దవడలు వీనియందు ఖట్వను, నేత్రాంతములయందు జీనమును, బృష్ఠమునఁ గడుపున వక్షమునను విబంధమును, శిరస్సున వితానమును, చిబుక నాశి కౌష్ఠాదులయందు గోఫణమును నిట్లే యే ప్రదేశమున నేయేబంధము సుబద్ధమగునో దాని నచ్చోట బంధించి పిమ్మట వ్రణములకుఁ గ్రిందుగాను వడ్డఘుగాను ముడివేయవలయును.

పైన జెప్పంబడిన బంధములు విధివిహితమగు శస్త్రకర్మము నొనరించిన పిదప శోధనరోపణాది కషాయములచే శుభ్రపరచి యందలి కషాయాది ద్రవద్రవ్యములను ప్లోతము (Swab) చే తుడిచి వ్రణమున నెట్టిక్రిములు చీము మొదలగు దోషములు బుట్టకుండగను శీఘ్రముగ నారునట్లుగను జెప్పంబడిన సాంబ్రాణి, గుగ్గిలము, అగరు, ఇంగువ ఆవాలు మొదలగువానిచే చక్కఁగ ధూపము వేశి పదంబడి నాయాప్రదేశముల ననుసరించి "ప్రతోలి" మొదలగు బంధనముల నాచరింపవలెను.

బంధనములకై నుపయోగించెడు వస్త్రములు మొదలగునవి శుభ్రముగను గట్టిగను సన్నని నూలుపోగులతో నేయబడినవిగను ముడతలు లేకుండినవిగను మెత్తగను సాంబ్రాణి, గుగ్గిలము, అగరు, ఆవాలు, ఇంగువ మొదలగు ధూపద్రవ్యములు (Antiseptics) చేత ధూపితములైనవిగను నుండవలెను.

యంత్రణము(Fastening of bandages)

యంత్రణ(ముడి.) భేదములు.

గాఢబంధము, సమబంధము, శిథిలబంధము నని మూఁడువిధములు.

గాఢబంధము.

పిరుదులు, పార్శ్వములు, చంకలు, నాభికి దిగువప్రదేశము, స్తనములు, తలచుట్టు, స్త్రీప్రదేశముల గాఢబంధము వేయవలయును.

సమబంధము.

చెవులు, భుజము, పాదములు, ముఖము, గంఠము, బెదవులు, మేఢ్రము, అండములు, పృష్ఠము, నాభికి దిగువ, స్ఫిక్ప్రదేశములయందు సమబంధము వేయవలెను.

శిథిలబంధము.

కన్ను, సంధులు, వీనిచుట్టును శిథిలబంధము (వదులుముడి) వేయవలయును.

యంత్రణవిధి సరియైనయెడల బాధల నణఁచి వ్రణము యొక్క చివరలను మెత్తచేసి యందలి రక్తమును శుభ్రపఱచి వ్రణమును మానునట్లుచేయును. బంధనములేనియెడల వ్రణము మశకాదులచే దష్టమై, దుమ్ముమొదలగువానిచేఁ గప్పఁబడి వాపును గలుగంజేయును. ఇదిగాక శీతాతపాదులచే దుష్టవ్రణముగనైన మాఱును. చికిత్సకై యుపయోగించిన లేపము లెండి బాధను గలుగఁజేయును. రాలియైననుబోవును. కాన జాగరూకుఁడై బంధనవిశేషములను జక్కఁగ నభ్యసింపవలయును.

ఆచార్యానుశాసనము.

బాహ్యాభ్యంతరావయవములను ప్రత్యక్షమునఁజక్కఁగఁ బరీక్షించుటచే లక్ష్యలక్షణములయం దారితేరి సందేహనివృత్తిగలవాఁడు, ఆయుర్వేదమునఁ బారంగతుఁడై రోగనివారకమైన చికిత్సలం జేయుట కర్హుఁడగును. కాన శుచిగలిగి తలను గోళ్ళను బెంచక ధౌత

వస్త్రాదులధరించి భూతదయగలవాఁడై స్వాయత్తీకృతజ్ఞానమును బరీక్షావిధులచేతను దృష్టకర్మములచేతను దృఢపఱచుకొనవలసినది. అట్టిజ్ఞానమును బొందిన పిదపఁ బ్రవచనశక్తిని శాస్త్రవిషయక భాషాసౌష్ఠవమును సంపాదింపఁ బ్రయత్నింపవలసినది, అనంతరము, రాజాజ్ఞనుబొంది విశిఖానుప్రవేశమును (వైద్యవృత్తియందుఁ బ్రవేశించుటను) జేయవలెను.

ఆయుర్వేదమార్తాండ భిషఙ్మణి

వైద్యరత్న పండిత డి. గోపాలాచార్యులు ఎ. వి. ఎస్.

వారిచే విరచితమగు

ఆయుర్వేదాంగ శల్యతంత్రము

ప్రథమభాగము సమాప్తము.

ఆయుర్వేదాశ్రమ గ్రంథమాల

నియమములు.

ఆయుర్వేద వైద్యగ్రంథములను అందలి ప్రత్యేక ప్రత్యేక విషయములనబరగు శస్త్ర, గర్భిణి, రసాయన, ఓషధితత్వము, మొదలగు కొన్నిటిని నితరవైద్యపద్ధతులతోఁ ఒక్కొకగఁజర్చించి యాంధ్రభాషలో గ్రంథములుగ వ్రాసి ముద్రించెదను.

గ్రంథమాలయందలి గ్రంథములన్నియు జనోపయోగముకొఱకై ముద్రింపబడుచున్నందున సులభమైన వెలలకు నీయఁబడును.

ఆయుర్వేదాశ్రమ గ్రంథమాలలో బ్రచురింపఁబడు గ్రంథములన్నియు గైకొనుటకు నొప్పుకొనువారు శాశ్వతపు జందాదారులుగ నెంచఁబడుదురు.

శాశ్వతపుఁ జందాదారులకు మాగ్రంథమాలలోని మాధవనిదానమునకు తప్ప మిగిలిన గ్రంథములన్నిటికి నియమించిన ఖరీదులలో నొకరూపాయకు నాలుగు అణాలవంతునఁ దగ్గించి యిచ్చెదను.

శాశ్వతపుఁ జందాదారులుకానివారికి నిర్ణీతమగు వెలలకు నేమాత్రము తగ్గింపఁబడదు.

శాశ్వతపుఁ జందాదారులుగాని, శాశ్వతపుఁ జందాదారులు కానివారలుగాని యంచెకూలి (వి. పి. ఛార్జి) వగైరాలు భరింపవలెను.

మా గ్రంథమాలకు శాశ్వతపుఁ జందాదారులుగ నుండువారు ముందుగాఁ జందాధనమును నియ్యనక్కఱలేదు.

పుస్తకములు ముద్రణమైనతోడనే ముందుగఁ దెలియఁజేసి యా గ్రంథములను వి. పి. గాఁ బంపెదను.

శాశ్వతపుఁ జందాదారులుగాఁ గాఁదలచినవారు ప్రవేశము రుసుము క్రింద రు. 0-2-0 ల పోష్టుబిళ్లలను బంపుచు నిందుఁగనఁబఱచిన ప్రకారము గ్రంథమాలాధిపతులకు నుత్తరమును వ్రాసికొనవలయును.

అట్లు ప్రవేశము రుసుమును ముందుగాఁబంపక పుస్తకములను గోరు వారికి ముందుగాఁ బంపెడు పుస్తకముల వీఁపీలో 2 అణాలను జేర్చి వసూలు చేయఁబడును.

ఆయుర్వేదాశ్రమ గ్రంథమాలలోని ప్రథమగుచ్ఛము

మాధవనిదానము.

"ప్రతిమనుజునివద్ద నుండదగిన వైద్యగ్రంథము."

ఈగ్రంథము మధుకోశ, పంజికా, ఆతంకదర్పణాద్యనేక వ్యాఖ్యాతల యభిప్రాయములతోడను. చరక సుశ్రుత వాగ్భటాదుల మతానుసారము గాను మాచేత భాషాంతరీకరింపబడినదై, నిదానదీపిక యను నాంధ్రవ్యాఖ్యతోఁగూడిన మాధవనిదానము సిద్ధముగానున్నది. వైద్యుల సహాయములేకనే సులభముగ వ్యాధులను గుర్తించునటుల జేయుటయందు దీనిని మించిన గ్రంథ మింకొకటిలేదు. జ్వరము, అతిసారము, పాండు, సంజు, మొదలగు 100 ప్రధాన వ్యాధులయొక్కయు, వాని అంతర్భూతములగు 1000 రోగములయొక్కయు పుట్టుటకుకారణములను, అవి రాబోవులక్షణములను, వాని నిజస్వరూపములను, ఇట్టి యనేక విషయములన్నింటిచే రోగముల నిశ్చయించుట ఈగ్రంథము విపులముగ సూచించుచున్నది. మరియు శాస్త్ర మర్యాదను దెలుపు మంచి పీఠికయు సంస్కృతభాషతోకూడిన రోగముల పేరులకు తెనుగు ఇంగ్లీషు పేర్లును వివరముగ సర్వజనోపయోగముగ వ్రాయబడి మంచి గ్లేజుకాగితముల మీద ముద్రింపబడి సుమారు 600 - పేజీలుకలిగి చక్కని కాలికోబైండు చేయబడియున్నది.

వెల పోష్టుఖర్చులుగాక రు. 3-0-0.

ద్వితీయ గుచ్ఛము

పథ్యాపథ్యము.

ఈ గ్రంథమునందు ప్రతిరోగియు నాచరింపదగిన పథ్యములగు నన్నము, కూరలు, పప్పులు, మాంసరసములు, శరీరవ్యాయామములు, దినిలో నాచరింపఁగూడని యపథ్యములును మఱియు నాయా చికిత్సావసరముల పథ్యాపథ్యములగు వస్తి వమన విరేక స్వేద ప్రతిసారణాదిక్రియలయొక్క వివరణమును, రోగములు రాకుండ ఆరోగ్యముగనుండుటకై వసంతాది ఋతువులయందు నాయా ఋతుధర్మములననుసరించి యాచరింపదగిన యాహార విహారాది హితాహితములను బోధించెడు "వివరణ" మను నాంధ్రటీకతోడ ముద్రించియున్నది.

చందాదారులకు పోష్టుఖర్చులుగాక రు. 0-12-0.

ఇతరులకు ,, ,, 1-0-0.

తృతీయగుచ్ఛము

ఆయుర్వేదపరిభాష.

ఇయ్యది హిందూవైద్యులకు జ్ఞాననేత్రమువంటిది

ఈపుస్తకము చేతనున్నయెడల వైద్యశాస్త్రమున ఏసందేహము గలుగదు.

కషాయ కల్క, తైల, ఘృత, ఆసవ, అరిష్ట, మోదక, రస, రసాయనాదులు జేయువిధములను వానియందు జేర్పదగు ఓషధులు మొదలగువాని పరిమితిని, (అనగా తూనికెను) దెలియజేయు మానపరిభాషలను, ఆహారము

నకు యోగ్యమగు ద్రవాఽద్రవాహారములను బోధించు పరిభాషలను; ఓషధులలో గ్రహించదగు నియమములను; పంచపల్లవ, పంచభద్రము మొదలగు సాంకేతికములను; వమనౌషధ, రేచనౌషధ, వ్యవాయౌషధ, వికాసౌషధాది భేదములను; స్వేదన, ఆశ్చోతనము మొదలగు కర్మలయొక్క భేదముల వివరమును అభావ ప్రతినిధివస్తువులను సూచించు పరిభాషలను వివరముగ జెప్పంబడియున్నయవి. ఈగ్రంథమును జదివినమీద యిందలి వుపయోగము అందరికి జక్కగ గోచరమగును.

చందాదారులకు పోస్టేజిగాక రు. 1-2-0.
ఇతరులకు ,, ,, 1-8-0.

ఆయుర్వేద (చరిత్ర) ము.

ఆయుర్వేదవైద్యము ఏకాలమునుండి ఆరంభమైనదియు, అందు ఏయే విషయములుగలదియు, వానివిభాగములును, అక్కాలమునగల శస్త్రవైద్యము యొక్క అభివృద్ధియు, ప్రకృతకాలమున భరతఖండమునందు ఆయుర్వేద మెట్లభివృద్ధికి దెచ్చుకొనవలసినదనియు ఇందు చక్కగ చర్చింపబడియున్నవి.

చందాదారులకు పోస్టుఖర్చులుగాక రు. 0-3-0.
ఇతరులకు ,, ,, 0-4-0.

అగస్త్యవైద్యము.

ఇందు దక్షిణదేశమున నభివృద్ధిగాంచిన యగస్త్యవైద్య సంప్రదాయము దాని ప్రాచీనత మొదలగునవి వివరముగ దెలియగలవు.

చందాదారులకు వెల అణాలు 3.
ఇతరులకు ,, 4.

శల్యతంత్రము.

(ఆయుర్వేదీయ శస్త్రచికిత్సాభ్యాసాదివిధి..)

దీనిని కనిపెట్టినరీతి ప్రాచీనత శస్త్రచికిత్సల స్వరూపము యంత్రములు శస్త్రములు వానిని బట్టుకొనురీతి వానిచే చేయదగిన శస్త్రకర్మభేదములు బంధనములు చరిత్రకారుల యభిప్రాయములు మొదలగునవి విపులముగ చర్చించబడినవి.

చందాదారులకు వెల అణాలు 3.
ఇతరులకు ,, 4.

వస్తికర్మ.

(ఇనిమా లేక పిచికారి.)

చరిత్ర వస్తిస్వరూపము అందు గొట్టముల భేదములు నిరూహ అనువాసన వస్తిభేదములు అందుజేరు వస్తుపరిమితి అర్హులు అనర్హులు వస్తినియోగము ప్రచారము అభివృద్ధి మొదలగు విషయములను ఆంగ్లవైద్యమునందలి వస్తివిధమునకంటె నియ్యది అధికమని నిరూపించుట ఇత్యాది విషయములు గలవు ముఖ్యముగ దేశీయవైద్యులు చూడదగినది.

చందాదారులకు వెల అణాలు 3.
ఇతరులకు ,, ,, 4.

పై మూడుపుస్తకములు వక్కటేసారి చందాదారులకు ఈ ఏప్రియల్ మాసాంతమునకు బంపబడును.

అర్థప్రకాశిక.

ఇందు ద్రావకములఁజేయు ప్రక్రియలు మెండు. అతిసులభముగ ప్రతి వస్తువునుండి ద్రావకముల దీసికొనవచ్చును. ఆంధ్రజనులు దీనినుండి ద్రావక సంబంధములగు ననేకవిషయముల దెలిసికొనగలరు. రాఁగల మేమాసాంతమునకు సిద్ధమగును.

త్వరలో వెలువడును. త్వరలో వెలువడును.

చరకసంహిత—సుశ్రుతసంహిత.

ఆయుర్వేదవైద్య సంప్రదాయములు యేమాత్రము దెలియక యిచ్చవచ్చినట్లు వ్రాయఁబడిన తెనుగు టీకలవలెగాక సంప్రదాయ సిద్ధముగ అనేక తడవలు పాఠములు జెప్పియు జదివియు అనేక వ్యాఖ్యాతల యభిప్రాయముల ననుసరించియు అనుభవజన్యమగు స్వాభిప్రాయములను జేర్చియు విపులముగ తేటతెనుగున వ్రాయఁబడిన ఆంధ్రవ్యాఖ్యతోఁగూడిన చరక సుశ్రుతములు విస్తారమగు నుపోద్ఘాతములతోడను ముద్రణము త్వరలో పూర్తియై ఆంధ్రసోదరులకరంబు లలంకరించును.

అందు సుశ్రుతము యంత్రములు, శస్త్రములు, శారీరకసంబంధమును ప్రసవసంబంధమగు చక్కని ప్రతిమలను జేర్చిన షుమారు మున్నూరు ప్రతిమలతోను కూడియుండును.

శారీరము.

Physiology. (ఫిజియాలజి)

ఇయ్యది చిరకాలముగ మా ఆయుర్వేదిక్ కాలేజియందు దనాటమీ ఫిజియాలజీ బోధకులచే విరచితము. చర్మము, రక్తము, ఎముకలు, మాంసకోశము మొదలగువానిని బోధించు చిత్రప్రతిమలు షుమారు మున్నూరుగలవు.

ఆయా భాగములయందలి సాంకేతిక పదములకు ఆయుర్వేద వైద్యక సంస్కృతపదములును ఇంగ్లీషు పదములును వివరముగ సూచింపఁబడెను.

ఇంగ్లీషు రాని ప్రతివానికిని మఱియు భాష తెలిసిన ప్రతిమనుజునికి మిక్కిలియుపయోగము. శైలిసులభము.

ఇట్టి గ్రంథమిదివరకు ఆంధ్రభాషయందు లేదు.

సంస్కృతాక్షరములతో ముద్రింపఁబోవు

ఆయుర్వేద గ్రంథములు.

ఆయుర్వేదసూత్రములు.	యోగానందనాథ విరచిత వ్యాఖ్యానసహితము.
భేడసంహిత.	మహర్షిభేడవిరచితము.
కల్యాణకారకము.	ఉగ్రాదిత్యాచార్య విరచితము.
యోగశతకము.	వరరుచివిరచితము (వ్యాఖ్యాసహితము)
ప్రశ్నోత్తరరత్నమాల.	అగ్నివేశ పునర్వసు సంవాదరూపము.
భేషజకల్పము.	చన్దనాచార్య వ్యాఖ్యాసహితము.
వాగ్భటమండనము.	పండితభట్ట నరహరివిరచితము.

చారుచర్య.	భోజమహారాజ విరచితము.
ఆయుర్వేదసారము.	రేవణసిద్ధవిరచితము.
ఆనందకందము.	మన్థానభైరవసిద్ధ విరచితము.
కాశ్యపసంహిత.	మహర్షి కశ్యపవిరచితము. (అతిప్రాచీనము)
శివతత్వరత్నాకరము.	కేళదిబసవరాజ విరచితము.
భేషజతర్కం.	ప్రాచీనము.
రసప్రదీపము.	ప్రాచీనము.
నాడీతంత్రము.	ప్రాచీనము.

మొదలగు గ్రంథములు అనేక గ్రంథముల సాహాయ్యమువలన నాయుర్వేదాశ్రమ పండితులచే జక్కగా బరిశోధింపంబడి ముద్రణమునకు సిద్ధముగ నున్నయవి.

మఱియుఁ బైగ్రంథములుగాని యింక నితరవైద్య గ్రంథములుగాని యెవరివద్దనైన నుండినయెడల మాకార్యాలయమునకు దయతోఁ బంపిన వందనములతోనందుకొని మాపుస్తకములతో సరిమారుకొని పంపెదను.

మఱియు ముద్రణానంతరము ముద్రితమగు నొక గ్రంథమునుగూడ నుచితముగ బంపెదను.

వైద్యరత్న, పండిత డి. గోపాలాచార్లు,

టెలిగ్రాఫ్ అడ్రసు
"పండిట్" మదరాస్.

ఎ.వి.ఎస్., ఎ.ఎమ్.బి.,
ఆయుర్వేదాశ్రమం, 158, ఆచారప్పన్ వీధి,
జి. టి. మదరాస్.

శ్రీరస్తు.

భరతఖండమునందలి కలకత్తా, బొంబాయి, బనారస్,
మొదలగు పట్టణములయందు జరిగిన చిత్రవస్తు మహాప్రదర్శనములయందు
బంగారు పతకములను, మొదటితరగతి యోగ్యతాపత్రములను
శ్రీ శ్రీ శ్రీ గద్వాలమహారాణిగారినుండి మహామారినివారకౌషధములకై
బంగారు పతకమును బొంది
శ్రీమత్పంచమజార్జిచక్రవర్తి సార్వభౌమునిచే "వైద్యరత్న" యను
బిరుదమునుబొందిన ఆయుర్వేదమార్తాండ, భిషఙ్మణి

పండిత డి. గోపాలాచార్యులు, ఎ. వి. ఎస్.,

గారిచేత, శాస్త్రోక్తముగ తయారుచేయబడిన

ఆయుర్వేదీయౌషధములు.

ప్రమేహభంజని:—మధుమేహము, బహుమూత్రము అను క్రూర వ్యాధులను బోగొట్టి, యెట్టియవస్థలోనయినను రోగికి శ్రమ నివారణమును కలుగజేయుటకు నిశ్చయమునయిన యౌషధము. ఈ యౌషధమువలన గుణమునుగాంచిన గొప్పవారనేకులు దీనివలన తమకు కలిగిన అధిక ప్రయోజనమును కృతజ్ఞతాపూర్వకముగ నొప్పుకొనుచున్నారు. వెల రు. 2—8—0.

వజ్రదంతచూర్ణము:—ప్రతిదినము దంతధావనము జేసినయెడల దంతములనుండి రక్తము కారకుండజేసి, దంత సంబంధమగు నితరవ్యాధులను నిర్మూలముచేసి దంతమూలములకు మిగుల దార్ఢ్యము గలుగజేయును.

డబ్బా 1-కి 4 అణాలు.

వృష్యయోగము:—వీర్యవృద్ధినిచ్చి బలమును కలుగచేయుటయందు సర్వోత్తమమయినది. మెదడునకు మెదడునందుండు నరములకును ప్రధానావయవములకును పటుత్వమును, రక్తవృద్ధిని, దృఢబలమును కలుగజేయుటయందిది సంజీవివంటిది. వె. డబ్బా 1-కి రు. 1—0—0.

పూజ్యపాదవటి:—నరముల నొప్పులను నరముల ఈడ్పులను పక్షవాతములను, చచ్చువాతములను, నిర్మూలముచేయును. హృదయమునకు మిక్కుటమగు బలమును గలుగజేయును. వెల సీసా - 12 - అణాలు.

పంచానన లేపము:—ఈ యౌషధము తామరను శుభ్రముగపోగొట్టి విడవకుండ నుపయోగించినయెడల, తిరిగి యెప్పటికి పొడచూపకుండ చేయును.
వెల డబ్బా 1-కి 8-అణాలు.

సుఖవిరేచనవటి:—మాత్ర మినపగింజకంటె నధిక ప్రమాణముండదు అసహ్యములేకుండ సేవించదగినది. మలబద్ధకమును నివారించును. పసిబిడ్డలు కూడ నుపయోగింపనగును. వెల సీసా 1-కి 8-అణాలు.

అజీర్ణపంచాననము:—అజీర్ణమువల్ల కలిగెడు అనేక వ్యాధులలో జ్వరము, నిద్రలేకపోవుట, రొమ్ములో బరువు, నిస్త్రాణ, బలహీనము, కడుపు నొప్పి యనునవి పోగొట్టుటకు రాజౌషధము. వెల డబ్బా 1-కి రు. 1.

తాంబూలవటి:—ప్రతిదినము తాంబూలముతో నుపయోగించుట కుద్దేశింపబడినది. మిక్కిలి బలమును కలుగజేయుటయేగాక, తాంబూలమునకు రుచిని పుట్టించి నోటిదుర్గంధమును పోగొట్టి, కంఠనాళములకును స్వరమునకును జీర్ణశక్తికిని సహాయముచేయును. 50 మాత్రలుగల సీసా 8-అణాలు.

కేశప్రసాదనతైలము:—శిరస్సు చల్లపడునట్లు చేసి వెండ్రుకలు ఊడిపోకుండ పెరుగుటను వృద్ధిచేసి, అకాలమున నెరవకుండునట్లుచేయును. మెరుగునూనెలకు బదులు దీని నుపయోగించుటచే కలిగెడు లాభము అసదృశము. వెల సీసా 1-కి రు. 1.

భృగువటి:—రెండురోజులలో శిరరోగములను పోగొట్టి మర్మస్థానమునుండి విషజల స్రావము వాపును దీర్ఘకాలమునుండి బాధించుచున్న వ్యాధియందు వారముదినముల సేవవలన రోగిని మిక్కిలి మంచిస్థితికి తెచ్చుట నిస్సంశయము. వెల 24 మాత్రలుగల సీసా 1-కి రు. 1—8—0.

చంద్రకల:—ఒంటికణతనొప్పులు, అన్నివిధములగు తలనొప్పులు, పడిశము, రొమ్ముపడిశము, కల్లె, దగ్గు, సామాన్యవాపులు, కీళ్ళవాపులు మొదలగు వాటియందు దీనినిరుద్దినతోడనే, బాధ మాయమగును. ఇది ప్రతి యింటనుండదగిన కుటుంబౌషధము. వెల బుడ్డి రు. 0—8—0.

అశోకవటి:—స్త్రీల దురవస్థలను తొలగించుటకు అమూల్యమయిన యౌషధము. ఋతు సంబంధముగ నొప్పులను, ఇతరజబ్బులను, రజోగర్భాశయములు చెడుటవలన నేర్పడినవ్యాధులను మొదలంట రూపుమాపుటలో నిస్సందియము. వ్యాధినివారణమయినపిదప గర్భోత్పత్తియు సుఖప్రసవమును ఈ యౌషధ సేవవలన నేర్పడుచున్నవి. వెల సీసా 1-కి 12-అణాలు.

రక్తశోధక:—సవామేహములచేతను, రసదోషములచేతను, యింక ననేక కారణములచేతను, చెడిపోయిన రక్తమును శుభ్రపరచును. కురుపులు, చీడ, తామర, మేహపొడలు, మొదలగు చర్మదోషములను నిర్మూలము జేయును, నోటిపూతలను, అపుడపుడువచ్చు కంఠ్లకలకను బోగొట్టును.
వెల బుడ్డి రు. 2—8—0.

అబలాసంజీవిని:—(స్త్రీలకుగలుగు మదమూర్ఛలకు సిద్ధౌషధము) యువతులగు స్త్రీలకు ననేక కారణములచే గలుగు అపస్మారములను, మూర్ఛలను, గర్భాశయదోషములను, పలువిధ మనోవికారములను, బోనణచును. గర్భిణీ స్త్రీలు దీనిని సేవించిన గర్భాశయమునకు మిక్కిలి బలమును, సుఖప్రసవమును, గలుగంజేయును, మఱియు, ఇయ్యది స్త్రీలకేకాక మనుజ సామాన్యముగ సంభవించు మూర్ఛలను అపస్మారములనుకూడ నశింపజేయును.
వెల బుడ్డి రు. 1—8—0.

వృశ్చికదంశ నివారిణి:—తేలుకుట్టినచోట దీనిని రుద్దినయెడల, 5 నిమిషములలోనే కుట్టినచోటకూడ బాధలేకుండునట్లు జేయునని అనేక వేల మహనీయులు గొనియాడుచున్నారు. వెల బుడ్డి 0—8—0.

జంబీరరసాయనము:—(పైత్యములకు మంచిది.) నోట నీళ్లూరుట, తలతిరుగుట, రొమ్మునొప్పి, రొమ్ములోమంట, కడుపులో త్రిప్పుట, వాంతియగుట, పసరువెళ్లుట—ఈ మొదలగు పైత్యవికారములకు మిగులమంచిది. మఱియు, పైత్యాజీర్ణములకు, మిక్కిలి గుణకారి. వెలబుడ్డి రు. 0—8—0.

చ్యవనప్రాశన:—ఉబ్బసము దగ్గులను, క్షయదగ్గులను, సామాన్యపు పొడిదగ్గులను, రొమ్ముపడిశము వలన కఫము జాస్తిగానుండుటను, నివర్తి జేయును. రొమ్మునకు, ఊపిరితిత్తులకు బలమును కలిగించును. క్షయరోగులంటివారికసమానపుష్టిని శరీరమునకు శక్తినికలిగించును. బాలురును, వృద్ధులు

నకూడ సేవించదగును. బలహీనులకు దీనికొను చాపనూనెకంటె (Cod liver Oil) వేయిరెట్లు పనిజేయును. ఉబ్బసమువగయిరాలను రాకుండ కాపాడును.

వెల టిన్ను రు. 2—8—0.

అశ్వనివటి:—ప్రతిదినము వచ్చెడి జ్వరములను, దినమువిడిచి దినము వచ్చెడి జ్వరములను, వర్షాంతములవరకు విడువని జ్వరములను, బల్లలతోకూడిన జ్వరములనుకూడ నతిశీఘ్రములో మాయముజేయును. వెల బుడ్డి రు. 0-12-0.

మకరధ్వజ:— రోగసామాన్యములను రాకుండ జేయుటయందును, అనేకకారణములచేత బలహీనతనొందిన వారికి బలమును కలుగజేయుటయందును, హిందూవైద్యశాస్త్రమున నింతటి ఖ్యాతిగలమందు వేరొకటిలేదు. నియ్యాది, బంగారు మొదలగు మిక్కిలి విలువగల పదార్థములచేత తయారు చేయబడినది. వెల తు 1-కి రు. 24—0—0.

7 డోసులమందు రు. 1—0—0.

సిద్ధ మకరధ్వజ:—పై మందువలనే, అత్యధికముగు బలమును, మెదడుకు నరములకు శక్తిని కలిగించును. మరియు నపుంసక దోషములనుకూడ బోగొట్టును. నియ్యాది, ముత్యములు, బంగారు, మరియు యితర లోహములతో చేయబడిన యమూల్యౌషధము. వెల తు 1-కి రు. 80—0—0.

7 రోజులమందు రు. 5—0—0.

నారాయణతైలము:—పక్షవాతములు, చచ్చువాతములు, కీళ్ళనొప్పులు, వాపులు, శిరోవాతములు, దీనిని పైన రుద్దుటచేత నిర్మూలము చేయును. వెల బుడ్డి రు. 2—8—0.

నాడీవ్రణాంతక:— నాడీపుండ్లకు వజ్రాయుధమువంటిది. గొప్పవారనేకులు దీనిని యుపయోగించి దీనిపేరు సార్థకమనిరి.

వెల బుడ్డి రు. 0—12—0.

మాతులుంగరసాయనము:—(గర్భిణీ స్త్రీలకు సంజీవి) గర్భిణి స్త్రీలకు అనేక కారణములచే సంభవించు వాంతులు మొదలగు వ్యాధులను, బలహీనమును బోనణచును. మరియు గర్భాశయమునకు బలమును కలుగజేయును. అధికప్రయాసచే ప్రసవించెడి స్త్రీలకు, బాధయనునది లేకయే సులభముగ ప్రసవముజేయుటలో, గర్భిణి స్త్రీలపాలిటికి సంజీవనియిదియే.

వెల బుడ్డి రు. 1—8—0.

వ్రణగోపణి:—గజ్జి, చీడ, పాసినపుండ్లు, కాలినపుండ్లు, వీనిని నిస్సంశయముగ నిర్మూలముజేయును. వెల డబ్బా రు 0—4—0.

వసంత కుసుమాకరం:—బహువిధ మూత్రవ్యాధులకును, మూత్రమందలిగల తీపు దోషములకును, ఆర్యవైద్యశాస్త్రమున సుత్తమకరమౌషధమని ఘంటాపథముగ జెప్పబడుచున్నది. మరియు, మధుమేహ బహుమూత్రవ్యాధులచే గలుగు రాచ కురుపులను రాకుండజేయును. గుండెకాయకును, నరములకును, బలమునిచ్చుటలో దీనికి సరిపోల్చుటకు వేరొకయవుషధము మాకు గోచరముగాకున్నది.

వెల తు 1-కి రు. 30—0—0; 7 రోజులమందు రు. 5—8—0.

ఆత్రేయవటి:—కీళ్ళనొప్పులు, సవామేహవాతనొప్పులు, కీళ్ళవాపులు మొదలగు వానిని, విడువకుండెడు దీర్ఘకాలపు నొప్పులనుకూడ రూపుమాపును. వెల బుడ్డి రు. 0—12—0.

బాలసంజీవనివటి:—ఈ మాత్రలను ప్రతి నిత్యము రేపుమాపునకటి చొప్పున యుపయోగించిన, అజీర్ణములు, దోషమువిరేచనములు, జలుబు, దగ్గు, జ్వరము, మొదలగునవి రాకుండయుండును. వచ్చిన నిర్మూలము జేసి ఆరోగ్యమును గలిగించును. పసిబిడ్డల సంరక్షణకుగాను ప్రతికుటుంబమున నుండదగినది.

వెల 50 మాత్రలుగల సీసా 1-కి రు. 0—8—0.

విచిత్రరత్నలేపం:— చాలాకాలమునుండి పీడించెడు సవాయి పుండ్లు, కొరుకుపుండ్లు, భగందర వ్రణములు, గండమాలా వ్రణములు, ప్రధానావయవమందలి వ్రణసామాన్యములు, స్త్రీల మర్మస్థలములయందలి వ్రణములు, మేహవ్రణములు, మొదలగువానిని శీఘ్రములో గుణముజేయును.

వెల డబ్బా 1-కి రు. 1—8—0.

కదలీకందపాకం:—రక్తవిరేచనములను, నోటివెంట, ముక్కువెంట పుండ్లవెంట రక్తముపడుటను, రక్తవమనమును, రక్తకుసుమమును, శరీరతాపమును, ఎదురుగొమ్ము అరకాళ్లు అరచేతుల మంటలను, మూత్రనాళమందలి పోట్లు మంటలను బోనణచును. సెగరోగులకుగల మూత్రపు చురుకునకును చాలామంచిది. పసిబిడ్డల కారకమునకు సంజీవనియె!

వెల టిన్ను 1-కి రు. 1—8—0.

మృగమదవటి:—కస్తూరి మాత్రలుగల ఒక ఈసీసా ప్రతికుటుంబముగో నుండవలసియున్నది. సకాలములో నీ మాత్ర లుపయోగింపబడిన యెడల జ్వరముసరాకుండ జేసికొనవచ్చును. మఱియు జలుబు, రొమ్ము పడిశము, సన్నిపాతములను బోగొట్టును. వెలసీసా 1.కి రు 1.

సిద్ధగంధక రసాయనమ్:—రక్తశుద్ధిని చేయుటయందీ యౌషధము నంగల అత్యద్భుతమగు గుణమునుబట్టి చర్మవ్యాధులు కొద్దిరోజులీ యౌషధ సేవవలన నివారణమగుచున్నది. ఏడుదినముల యౌషధమునకు వెలరు. 2-8-0

వాశారిష్టం:—జలుబుతో కూడినట్టిగాని, జలుబులేనట్టిగాని ఉబ్బసములను నశింపజేయును. క్షయరోగులకు, రొమ్ముపడిశములకు, ఊపిరితిత్తులకు జేరిన ప్రతివ్యాధికిని, రక్తపిత్తమునకును, రత్నమువంటిది

వె. బుడ్డి రు. 1—0—0.

సౌరణపాకం:— రక్తముతోకూడిన మూలశంఖను అత్యద్భుతముగా కుదుర్చును. మఱియు మెులలతోకూడిన మూల జాడ్యమును కొంతకాలము సేవించిన నివర్తిజేయగలదు. వెల టిన్ను రు. 2—0—0.

స్వర్ణక్రవ్యాదరస:— చిరకాలమునుండియున్న అజీర్ణవాతములకు అమ్లపైత్యములకు అసమానమైనది. కడుపుబ్బరములను, పులితేపులను, బోనణచును. 7 రోజులమందు రు. 4—0—0.

స్వర్ణవంగం:—శుక్లనష్టములకు, స్వప్నస్ఖలనములకు, సంజీవివంటిది. మఱియు చిరకాలపు శగరోగములను ధ్వంసముచేయును.

7 రోజులమందు వెల రు. 4—0—0.

చందనబలాలాక్షాతైలము:—ఉబ్బసరోగము, క్షయరోగము, పురాణ జ్వరములు, పాండు, తలనొప్పులు, శిరోవాతములు, శరీరతాపము, ఉడుకు— ఇవియన్నియు, ఈతైలముచే నొకటిరెండుతడవలు అభ్యంజనము చేసుకొనిన గుణమగును. వెల బుడ్డి రు. 2—0—0.

ఖండకూశ్మాండలేహ్యము:—ఎండిపోవు శరీరస్వభావముగల బిడ్డలకు పెద్దలకును మాంసమునకు పుష్టిజేయును. క్షయము, ఉబ్బసము, పొడిదగ్గు, కలవాళ్లకు మిగుల మేలుజేయును. ఊపిరితిత్తులకు మంచి బలమును గలుగజేయును. వెల టిన్ను 1-కి రు. 2—8—0.

వైద్యరత్న పండిత డి. గోపాలాచార్లు,

ఎ. వి. ఎస్., ఎ. ఎమ్. బి., వారి

జీవామృతము.

హిందూదేశమందలి మంచిమూలికలచే తయారుచేయబడినది.

రక్తమును వృద్ధిజేయును
మేహవాతనొప్పులను బోగొట్టును
అన్ని విధములగు బలహీనములను అణచును
పాండురోగులకు మంచిది
గుండెదడను నివారణజేయును
గర్భకారకములను దరుమును
బాలులకు గర్భిణీలకు నుత్తమము
ధనుబాలను వృద్ధిబరచును
మూర్ఛలకు మంచిది
మెదడుకు బలము గలుగజేయును
నరములకు శక్తిని హెచ్చించును
విద్యార్థులకు ప్రాణమిత్రము
ప్రాణశక్తిని హెచ్చించును
క్షయరోగులకు మిగుల మంచిది
కాసరోగులకు అమృతము
గుండెకాయకుమిక్కిలి బలమునిచ్చును
ఊపిరితిత్తులకు అధిక బలముజేయును
ఉబ్బసరోగులకు మిగులహితము

వెలబుడ్డి 1-కి రు. 3-0-0.

12 బుడ్లు వెల రు 34-0-0.

పాకింగు పోస్టేజీ వేరుగా నివ్వవలెను.

అమృతామలకతైలం

శిరస్సునకండ్లను సర్వదా కాపాడును
అన్ని విధ శిరోరోగములనుబోగొట్టును
పార్శ్వనొప్పులను దూరముజేయును
కణతనొప్పులను నిర్మూలముజేయును
పీనసరోగముల రానివ్వను
మెదడుకు బలముజేయును
కర్ణరోగములను నశింపజేయును
కండ్లకు చలువజేయును
అపస్మారముల దూరముజేయును
తలనరములకు బలమునిచ్చును
నేత్రరోగములకు హితము
మూర్ఛలను బోగొట్టును
తలమండును బోనణచును
వెంట్రుకలను నెరయకుండజేయును
విద్యార్థులకు సర్వదా హితము
వెంట్రుకలను పట్టుకుంచవలెబెంచును
యోచనజేయువారికి మిక్కిలి హితకరము
మాడుపోట్లను నిర్మూలముజేయును
చర్మరోగులకు మంచిజేయును
తలమంటలను మాన్పును
అధికనిద్రను తగ్గించును
నిద్రలేమిని బోగొట్టును
దీనిగుణములను అనుభవజ్ఞులు చెప్పుదురు [సును

వెల బుడ్డి 1-కి అణాలు 12.

వైద్యరత్న పండిత డి. గోపాలాచార్లు

ఎ. వి. ఎస్. ఎ. ఎమ్. బి., నారి

ప్లేగుమందులు.

మహామారి (ప్లేగు) నుండి ఎంతమాత్రము భయములేదు

శ్రీ గద్వాల మహారాజుగారి మెప్పుచే బంగారు పతకమును బొందిన మా ప్లేగు మందులను గడచిన పదునాలుగు వత్సరములుగ బర్మాలోను ఇండియా యందలి పలుభాగములయందును వుపయోగించి అనేక ప్రాణులు సుఖము బొందిరి.

ప్లేగుగల ప్రదేశముల దీనిని మేము చెప్పుప్రకారము సేవించుచుండిన ప్లేగుబాధ యెంతమాత్రము బాధించదు. చిన్నలు, పెద్దలు, గర్భిణి స్త్రీలకు కూడా నుపయోగించవచ్చును.

హైమాదిపానకం.

పెద్దసీసా 1-కి రూ. 1—0—0
చిన్నసీసా 1-కి 0—10—0

శతధౌతఘృతం.

పెద్దసీసా 1-కి రూ. 0—12—0
చిన్నసీసా 1-కి 0—8—0

కలరామందులు.

మా కలరామందులు అనేక మ్యునిసిపాలిటీల వారిచేత బొగడబడి యున్నవి.

ఈ రాజధానిలో నీకలరా వ్యాధికై నుపయోగించెడు మందులలోనెల్ల మా కలరామందులు శ్రేష్ఠమైనవని ఖ్యాతి వహించెను.

మా మందులు కలచోట కలరా లేదనియే నమ్మవచ్చును. మేము అనేక జనులకు యిచ్చిచూచి దీనిమహిమను దెలిసికొనియున్నాము - అనుట అతిశయోక్తిగా నెంచకూడదు. పసిబిడ్డలు మొదలు పెద్దలకును, గర్భిణీ స్త్రీలకు కూడా నుపయోగించనగును. ఇతర మందులవలె మాత్రము బంధించుట మొదలగు దుర్గుణములు లేవు.

కర్పూరాద్యర్కం 0-8-0 }
విషూచిసంజీవని 0-4-0 } అ. 12

ప్యాకింగు పోష్టేజి ప్రత్యేకము.

ఆయుర్వేదాశ్రమం, జి. టి. మదరాస్.

END OF
TITLE